

Szén Sándor

Új bornak új tömlő¹

„Új bort sem töltenek régi tömlőbe, mert a tömlő szétreped: a bor is kiömlik, a tömlő is elpusztul; hanem az új bort, új tömlőbe töltik, és akkor mindkettő megmarad.” (Mt 9,17)

Kedves Testvéreim!

A beszédem alapjául szolgáló bibliai vers kiválasztásának két oka volt. Időrendi sorrendben az első, hogy a magyar kormány az elmúlt év májusában, június 4-ét a Nemzeti Összetartozás Napjává nyilvánította. Bölcs döntés volt ez a javából, mert ezzel megalkotott egy „új tömlőt” annak az „új bornak” tárolására, amelyet egy jó ideje a magyar társadalom és közgondolkodás tekintélyes része, a jó borász szakértelméhez fogható módon, előrenéző, tudatos következetességgel elkezdett megtermelni. Elérkezettnek látta az időt, hogy a nemzet asztalára a gyászos hangulatot tápláló „átkos Trianon” önsírató traumájának, sokak szájában megkeseredett „óbora” helyett, a „magyarnak lenni jó”, a „bárhol éljünk, összetartozunk” erős nemzettudatot, merész jövőképet, a derűs jókedvet, az egészséges önbizalmat tápláló „új borát” elhelyezze.

A textus-választás másik oka a főtanácsi jelentések anyagának átolvasása nyomán jött le, főleg azoknak hatására, amelyeket ha szabadna véleményeznem, akkor – megítélésem szerint – arra éppen ez a jézusi tanítás felelne meg leginkább. Mert ez éppen olyan szép méltatása azoknak, mint ama bizonyos „szuperlatívuszokban való szólás” indokolt dicsérete.

Most pedig nyitott elmével és szívvel tárulkozzunk ki a felolvasott bibliai vers üzenete előtt. Miként azt a jelenlevők közül nagyon sokan tudjuk, ezeket a szavakat Jézus, a zsidó vallásban olyannyira fontos, az embereket naponta foglalkoztató kérdés tisztázása végett, a böjt helyes és hasznos gyakorlásának módját illetően mondotta el. Ám ez a tanítás sokkal nagyobb horderővel bír, minthogy egyedül csak ennek az egyetlen kérdésnek a megválaszolására lenne alkalmas. Valami olyasféle mint az a gyógyszer, ami többféle betegség gyógyítására is alkal-

¹ Elhangzott 2011. június 24-én a kolozsvári belvárosi unitárius templomban a főtanácsi istentiszteleten.

mas, mint a kulcs mely nem csak egy zárat nyit. Értelmezhetjük akár úgy is, mint a saját prófétai ténykedésének meghirdetett célját, ahogyan bátorsággal meri felcserélni a már elavult, szerepét betölteni képtelen, hangzatos jelszavakká üreseedett, a vallást életgyakorlatként értelmező ember számára jobbra csak zavart, elbizonytalanodást, önvádat eredményező talmudi előírásokat, az Ő életszerű, könnyedén komoly, Isten elvárásaival harmonizáló és együttlélegző új eszmékkel, az evangélium új borával. Házon és körön belül maradván, ha egyházunk, s benne az unitarizmus történelmét fellapozzuk, Dávid Ferencben és mindazoknak cselekvő-alkotó életében, akik előttünk jártak, de jeles évszámainkban is, a haladásnak és fejlődésnek, a növekedés és gyarapodás termésének, amolyan nemes borra éréseinek és sokszori letisztulásainak szakaszait láthatjuk meg. Ez utóbbinak pedig gyakran be kellett következnie, mert az amolyan minőség javítás jelszava alatt a jézusi evangélium eredeti, nemes borába a hatalom folyamatosan idegen zsinati határozatok adalékanyagát elegyítette, s lett az eleink számára így ihatatlan lőre. De az egyház „szakértő borászai”, püspökei és professzorai tudásukkal és bátorságukkal, hitükkel és áldozatukkal, vallás- és egyházszeretükkel szívósan és elkötelezetten munkálkodtak. Ezért van az, hogy az egymásból kinövő fejlődési szakaszok törésvonalainál mindig ugyanaz a kép ismétlődik meg. E képzeletbeli látványt akár egy szemet-lelket gyönyörködtető festménynek, egy csendéletnek is nevezhetném: a jól szervezett, olajozottan és hatékonyan működő gyülekezetekben és egyháztársadalmi szervezetekben, ezekben a korigény szerint elkészített új tömlőkben, rendelkezésre áll az Istent szomjazó hívek számára az unitárius hitelvi eszmerendszer, ez a kívánatos, csillogó fényét újra és újra visszanyerő, zamatos evangéliumi új bor.

Kedves Testvéreim! Akik ezen az estébe hajló órán itt vagyunk a templomban, mindannyian tudjuk, hogy egyházunk mindenkori Főtanácsa kettős szerepvállalásban látta el egyházvezetési megbízatását. Ülészései során egy-egy esztendő eredményeinek számbavételekor, az elvégzett munka vagy a nem teljesült vállalások értékelésekor meghozott döntésein kívül nagy, még előbbieknél is nagyobb hangsúlyt helyezett a jövőépítés stratégiájára. Ennek a szemléletnek kell ma is meghatároznia és jellemeznie a Főtanács munkáját. Merthogy az aratnivaló sok s a munkások sorában nem éppen olyan nagy a tolakodás. Nem most kezdődött, de már évek óta egy újabb törésvonal mentén találjuk magunkat. Való igaz, hogy egy nehéz korszakot – hisszük – végérvényesen magunk mögött hagytunk, de ezek az idők, amelyeket ma élünk, sok tekintetben nehezebbek, nyomasztóbbak, fárasztóbbak. Mondom ezt azért, mert látni: nem kevés azoknak száma, akik elé a jövő már-már kínos követelőzéssel sorakoztatja fel kihívásait, teendőit, akiket azért riaszt meg még lehetőségeivel is, mert sok tekintetben túl-

lépett rajtuk az idő, mert az új tudományokból semmi ismeretük, tudásuk nincs. Mindegyre újat és mást vár, mint ami eddig volt, ami mostanáig hatékonyan bevált, amivel megtudtunk birkózni, amivel meg voltunk szokva. Kedves testvéreim! Nem lenne méltó ehhez a naphoz, ha úgy lépnénk ki a templomajtón, hogy ma a szószékről egy kedvesezett ember panaszáradatát kényszerültünk hallgatni. Remélem nem ez jön le, nem ez megy át. Amit az előbbieken vagy még ezután is mondok, csak azért tettem, teszem, mert „a tények makacs dolgok”, s róluk jobb szót ejteni mint elhallgatni, hiszen az orvos sem gyógyíthat helyes diagnosztizálás nélkül. S mert gyógyításról szóltam, azt meg végképp nem akarom, hogy helyzetünket és a jelen állapotait klinikai esetként ábrázoljam, de megvezetne, eltájoló, botor önámítás lenne, ha csak a nyilvánvaló és minden elismerésre, dicséretre méltó szép eredményekről szólva, egyházunkat makkegészséges emberként jeleníteném meg.

Nem a felelősség-elhárítás szándékával – távol legyen –, de realitásként kell számolni azzal a sok arculatban megjelenő kedvezőtlen, sokszor megoldhatatlan helyzettel, amellyel esetenként szembesülünk. A hódító passzivitás és apátia, a feladatok mögüli kihátrálás, a terhek elleni zúgolódás vagy azok teljes megtagadása, az üres templomok demoralizáló látványa, a sokakban tetten érhető vallási igénytelenség egyértelműen deprimált hangulatot és letargiás lelkiállapotot generál. Ekkor ilyen kérdések születnek meg: lehet-e „itt és mást” tenni annál, mint ami van? azt ami kell, amit kér és joggal elvár jó Istenünk, amire tanít és biztat az evangélium? Lehet-e az efféle, idült mentalitástól és szemlélettől páfördulást remélni, jó reménnyel szebbet várni? A megoldáskeresések tépelődő útvesztőiben ilyen és ehhez hasonló kérdéseket feszegetnek ma egyre többen, s teszik ezt jó lelkiismerettel, őszinte törődéssel, a titkok megfejtésének tiszta vágyával.

„Hogyan lehet és kell ma építeni Istenországát? – ez itt a nagy kérdés, állítja az egyik fiatal erdélyi katolikus pap-író. Mert – mint mondja – nem menekülhetünk pusztán nemzeti sérelmeink, jogaink kiharcolása vagy a melldöngető magyarkodás színpalcai mögé... Apáink vagy nagyanyáink vallásossága még esetleg minket kiszolgál, de gyermekeink már más világot örökölnek tőlünk. Sikerül-e nekik átadni az örömhírt személyes meggyőződésünkkel, példánkkal, emberségünkkel, egyházhűségünkkel? Megtaláljuk-e gyermekeinkkel a közös hangot, amikor Isten akaratáról van szó? Merünk-e áldozatot, kockázatot vállalni azért, amit Isten kíván tőlünk? ...Mert Istenországáért meg kell küzdeni. Megvalósulása nem magától értetődő. Meg kell érte dolgozni. Elkötelezettségünkön, a félelmeink legyőzésén is múlik, hogy láthatóvá válik-e közöttünk. S ehhez akár gondolkodás és cselekvésmódunkat is meg kell változtatnunk. De még inkább eszméinket és főképp magatartásunkat.” – Majd önmagával és társaival szem-

közt megállva kérdezi – „akarunk-e olvasni az idők jeleiből? Le tudunk-e mondani jól bevált, de hatékonyságot nélkülöző módszereinkről, beidegződéseinkről? Elhisszük-e újra és újra, hogy Isten lelkének fuvallata akár itt a piactéren és unió mentén is megcsaphat minket. Feltaláljuk-e magunkat abban a helyzetben, amikor már nem elég csak prédikálni, nem elég másoktól elvárni, hogy helyettünk cselekedjenek...? Amikor nem elég csak szidni a világot s a médiát, amikor nem elég csak panaszkodni a szegénység és a kedvezőtlenül elbíralt pályázatok miatt, hanem életet kellene lehelni a helyi kezdeményezésekbe, amikor híveink lelki igényeit egy kis empátiával, odafordulással, idő és energia ráfordítással meg lehetne oldani.” (Sebestyén Péter)

Kedves Testvéreim! A folytatáshoz mi lenne most találóbb az apostol szavainál: mit mondjunk hát ezekre? Mindenekelőtt azt, hogy így állnak dolgaink, ez a csupasz valóság. De hála Istennek többet is lehet és kell is mondani: azt, hogy az elmondottak ellenére, bár helyzetünk nem rózsás, de nem is reménytelen, sőt bizonyos szegmenseiben a legmerészebbekre is feljogosító. Mert nemcsak a rövid dávidferenci aranykorban, nemcsak a múlt küzdelmei és nagy akarásai, hanem a jelen nem mindig könnyű és kedvező viszonyai között is van, amit számba venni! Van amiről öröm hallani, van, ami olykor-olykor hervadozó reményeinket hitté és bizalommal éleszti, erősíti. Van valami, ami időnként megtépázott önbizalmunkba erőt pumpál, és bátrakká tesz kimondani: őseink földjén van unitárius jövő! Igen, ezekre a sorjázó, lelkiismeret-faggató s bizony kényelmetlen rákérdezésekre vannak konkrét válaszok, szép hangzású eredmények. A teljesség igénye nélkül, hadd említsek meg egy párat. A patinás régiek és az utóbbi két évtizedben életre hívtak mellett új ötletek és próbálkozások, eddig ki sem próbált tevékenységi területek, iskoláinkban hagyományteremtő rendezvények, a szejkai találkozó ötletgyermekai: vidékek, régiók, egyházkörök találkozói, diákösztöndíj-rendszerek, jól működő alapítványok, a karitatív tevékenység és szociális szerepvállalás felerősítése a Gondviselés Segélyszervezet révén, az énekvezéri továbbképzés elkezdése, a bővülő gyermektáboroztatás alkalmi és kerete, jeles évfordulók tudományos konferenciái, friss kiadványaink, jelenlétünk a világhálón, s végül a legígéretesebb, sokak várakozását felülmúló és mindenképp folytatásra méltó, hat turnusban lebonyolított felnőttképzési tanfolyam. Kiváltságos alkalom és lehetőség most számomra testvéreim, hogy e szószékről említést tehetek a legszebb beteljesülésről, a legméltóbb elismerésről és kitüntetésről, amely megkoronázta a több mint négy és fél évszázados iskolaügyünket, a Magyar Örökség Díjának, iskolánk a János Zsigmond Unitárius Kollégiumnak való odaítéléséről, amelyet a magyar kormány június 18-án adott át küldöttségünknek. A Főtanács megkezdése előtt az iskola folyosóján beszélgetve megkérdeztük az

igazgatónót: Milyen érzés volt átvenni ezt a rangos kitüntetést? Rövid és frapáns volt a válasz: Bizsergető érzés volt. Örömmel és boldogan hisszük el s mondjuk: „tisztelet adassék” a szellem és unitárius szellemiség pallérozóinak, akik a múltban és a jelenben lényük legjavát adták, adják iskoláink mindenekfelett való célja érdekében.

Kedves testvéreim, beszélni és hallani ezekről egyet jelent azzal az érzéssel, legalábbis számomra, melyet akkor érzünk, amikor a tisztán fénylő, aromás bor ajkunkat érinti. Akár egy klenódium kiállításon, olyan az élmény bennünk, amikor szemléljük, amint sorakoznak egymás mellett ezek a – így nevezném – felújított, illetve okosan és ízlésesen megtervezett, biztonságos és szerepüket hatékonyan betöltő, vadonatúj kelyhek, a jézusi tanítás bortömlői. Örködjünk éberséggel a lélek borának, az evangélium szellemének, vallásunk igazságainak és értékeinek tisztasága fölött, s mindig tudjuk, mit kell tennünk, ha az fényét veszti. Legyen mindenki a maga helyén és tisztségében leleményes és okos, lelkes és bátor, hűséges és elkötelezett, alázatos és mindig tetre kész, az evangéliumi ital jó borásza, legyen ápolója, gondozója, megálmodója s hozzáértő mestere e nemes borok tömlőinek, hogy: „Virágozzék szent vallásunk,/ Lelki, testi szabadságunk,/ Nekünk drága kis egyházunk.” Ámen.